

Druga koža **Obrazi Igorja Žužka** **(1960–2020)**

Kakor vedno, z nekoliko naprej nagnjeno glavo, pomenljivim, žarečim pogledom obrnjenim navzgor, cepetljajoč hitiš čez Plac. Poln zamisli za danes, za jutri, za drug teden ... pa za stara leta nekaj. Pod pazduho, če ni tam skrita kakšna knjiga, nosiš fotoaparatus, vsaj tistega malega za lovljenje mestnega utripa, ali pa nerodno med rokama prestavljaš stojalo za tistega najboljšega. Ujeti hočeš vse trenutke, ki so ti na dosegu dlani, v mrežo spraviti še tiste, ki dajejo »žmoht«, ki jih je treba »oddelat« in nato sprejet za svoje.

Moker cmok in neroden objem namesto pozdrava. Iz tebe pa že curljajo zgodbe.

Veš, razpet sem med tiste materine mehke prsi, na katere me je sicer nežno, a čvrsto privezala. Vsa ljubezen, hkrati pa vsa grenkoba njenih čustev se je nalepila na mojo kožo. Močno živa v meni je tudi slika, ko očeta držim za roko in popijem njegov zadnji izdih. Oh, kako hudičevo ju pogrešam in še bolj bentim, da ne zmorem odvozlat teh spon.

Golob. (foto: Igor Žužek)

Z velikim veseljem bi šel še enkrat z očetom čez Krancelj do Grebenarja. Saj se zbrani moške niso prav dosti ukvarjali z menoj, a lahko sem letal okrog in se valjal v travi, dišeči na poseben način ... No, malo manj rad pa bi ga šel v soboto iskat v Krono, da je kosilo. Tisti glasni nasmehi družčine so me naredili še manjšega, kot sem dejansko bil. Ali pa bi poslušal mamine nemogoče nasvete, da se nisem dovolj oblekel, ali sem obul ta debele »zokne« in zakaj vendar rinem na silvestrovo do pasu v sneg v Breznico, češ da bom prijatelje lahko videl tudi kakšen drug sončen dan. Nimam pojma, ali ni razumela, da sem lačen druženja, ali jo je res skrbel zgolj moj smrkav nos, ki bi ga naslednji dan prinesel domov.

Doma mi ni bilo treba kaj prida delat. So me podili stran, češ, Imi, ti tega ne znaš, samo v napoto si. Pa saj sem še danes malo neroden. Brat Vlado je veliko bolj priročen, je pa tudi deset let starejši in se v mladosti nisem mogel kosati z njim. No, njegovo življenje ter pogled nanj sta precej drugačna kot moje. Edino stari mami sem lahko čistil žaluzije, tiste, ki gledajo na Plac. Ne vem, zakaj me je bilo tako grozno sram, ko se me sosedge in prijatelji stoječega na lestvi ali na stolu ob tem opazovali. Močno sem se trudil.

No, travo kositi pa tudi znam, saj to že veš, sem se naučil na našem vrtu. Saj res, konec tedna bomo spet kosili pod lipo, potem pa zakurimo in bo še piknik. Tak kot včasih pri tabornikih. Loškim tabornikom se moram najbrž zahvaliti, da sem se naučil videti, občutiti in dihati svet okrog sebe ... Gotovo sem zaradi tega šel najprej študirat biologijo. Z Radom Dagarinom, Boštjanom Debeljakom, Janijem Polakom in Dušanom Jemcem smo bili vod Orion. Resni, zavzeti, požrtvovalni pa še fejest smo ga »biksal« in kasneje mladim tabornikom pomagali pogledat v svet z drugačnimi očali; s takimi, s katerimi lahko obližneš tudi katero izmed zvezd. Zato se pa še zdaj rad potepam in kakšnega mladega nadarjenega igralca pripravi na sprejemne izpite na akademiji.

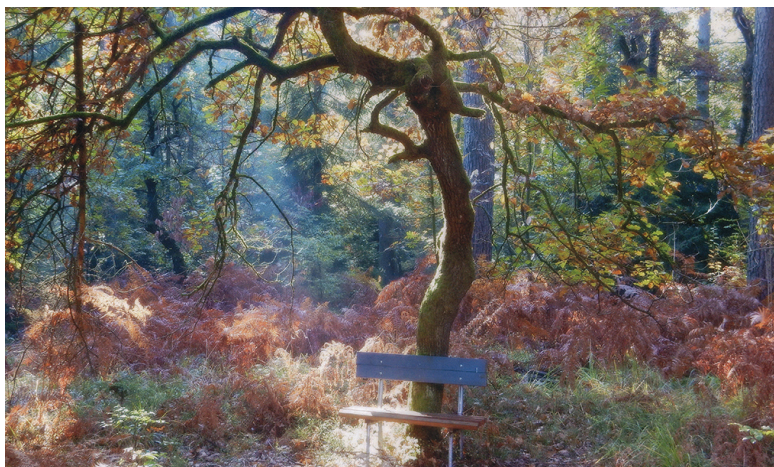

Hribc. (foto: Igor Žužek)

Osem let sem delal v SKB banki, ko me je prešinilo, da to nisem jaz. Saj sem se vsa leta uspešno »pasel« na Loškem odru pa še kje, a sem želel več. Na vsak način sem hotel biti dramski igralec, in to ne le v prostem času, to zgodbo sem si želel živeti. Nikomur nisem povedal. Dva meseca sem v dnevni sobi pred ogledalom vadil, si nato vzel dopust in končno šel v Moskvo na GITIS na sprejemni izpit. Baje je bila interpretacija Prešernove *Vrbe* pika na i. Ojoj, do stropa sem skakal, ko sem prejel pismo, da sem sprejet. Nato akcija. Odpoved službe, vse prihranke za šolnino, pakiranje v kovčke. Na predvečer odhoda, kovčkov še nisem zaprl, se predme postavi oče z vprašanjem: »Kaj res odhajaš v Moskvo? Kdaj si pa mislil to povedati nama z mamo? Si normalen?« Jup. Na hitro, kot plaz je iz mene drselo, da me ni mogel prekiniti, sem zdrdral moj načrt, za katerim sem trdno in prepričano stal. Nato pa njegov pogled, za katerega nimam pravih besed, a spoštujoč in ne nasprotujoč. Ničesar drugega ni rekel, le: »Prav, pojdi! In javi se, ko se nastaniš.« V roke mi je stisnil nekaj denarja, za prvo silo, ter me pustil, da se pripravim na pot. Vsa leta študija sta me z mamo močno podpirala. Kakšen preobrat, kar naenkrat nisem bil več Imi, ki ves čas »afne gunca«.

Vrnitev v Slovenijo je bila trpka. Slovo od ruskih sopotnikov me je pekla kar nekaj časa. Nato sem prehodil celo kalvarijo, da sem pridobil nostrifikacijo diplome. A se je vse izšlo, kot je prav. Zaposlil sem se v SLG Celje in poln navdihov za prosti čas s takratno družčino ustanovil tudi Kulturno društvo Teater druga koža. Vau, v moji režiji smo uprizorili *Lizistrato* in *Razbojnika Rogovileža* Otfrieda Preusslerja. Srečen sem, ko se me dotaknejo slike naših vaj, garanja, preobrazb in nato vzhičenost publike pred odrom, ki kakor beli kiti vdihnejo zrak z gromkim aplavzom. Veš, gre za korak na drugo stran, za vzpon na stopnico višje.

Deske na Hudičevi brvi v Puštalu poljubljajo najine podplate in domače predejo. Praviš, da vsaka pot diši drugače, otroci svetlobe pa kar sami od sebe pokličejo utrinek za objektiv.

Proti Crngrobu. (foto: Igor Žužek)

Cvrčanje nad mestom, literarni večer v Jesharni. (foto: Agata Pavlovec)

Sem potepuh. Svet bom, kolikor mi bo dano, obredel do zadnjega kotička. Domače dvorišče tja do Crngroba ali pa na Hribc, do Svetega Andreja ali pa do Starega gradu pod Lubnikom pa vsak dan. Igre senc in koža nemirnih juter so kot kos sveže pečenega kruha. Tistega, ki nama ga spečem iz domače ržene moke, dodam le vodo, veliko žlico soli in dva zavojčka suhega kvasa. Mmm. Morda sem pa le podedoval nekaj spretnosti od svojega deda peka. Nekoč se bova lotila »Žužkove preste«, imam dedov skrivni recept, prava umetnost, ti rečem. Ampak danes bo za kosilo moja francoska solata, včeraj sem namreč skuhal preveč korenja, pa še Frle Pr'Pepet komaj čaka na žlico za pokušino. Uhh, me je zaneslo v kuharijo, kajne. Jah, res rad dobro jem, saj se mi to že kar dobro pozna, kajne.

Visiva prek ograje na brvi in spremljava pono-rel trilček večne etude na produ pod nama teko-če radostne Sore. Veš, tu spodaj smo snemali

kratek dokumentarni film o Loki in naših vražah, puštalski parkelj pa Hudičeva brv in glavnikiarji, Nacetova hiša ... vse za rusko turistično agencijo in njihovo pilotno televizijsko oddajo. Sem jo produciral sam, s podporo Primoža Križnarja, Jureta Bernika, Larise Šink idr. Res imam rad Loko.

https://www.youtube.com/watch?v=DwWzL_9BKkM&t=2s

Iz notranjega žepa vetrovke privlečeš skrbno prepognjen popisan list. Včeraj sem ti prebral par verzov Pabla Nerude, se spomniš: » ... *Počasi umira, kdor ne potuje, kdor ne bere, kdor ne posluša glasbe, kdor ne najde miline v sebi* ...«, danes sem bral eno rusko dramo pa ti dajem tale odlomek: »... (*starke se pogovar-jajo*) – *Le zakaj rojevajo? To hudo boli.* – *Le zakaj umirajo? To še bolj boli.* – (*starke se tiho smejejo*) ... (*starke poslušajo*) – *Zdaj umira ali pa rojeva. V tem kriku slišim poslednji napor.* – *Izbuljene oči.* – *Mrzel pot na čelu...* (*poslušajo*) – *Rodila bo.* – *Ne, umira.* (*kričanje poneha*) – *A vam nisem rekla.* – *Nekdo: »Tiše! Rodil se je Človek!«*

Tako nekako te gledam ves čas, rojevaš se v kožo junakov na odru, rojevaš se v dotikih luči skozi svoj fotoaparat v prostem času, nekaj za stara leta, praviš. Rojevaš se v režijskem in pedagoškem delu z ljubiteljskimi društvi, kot je Dramska skupina Vojnik, ali pa v pripravah študentov na sprejemi izpit na akademijo. Jagoda (op. igralka SLG Celje) ti je že pred leti, ko si soigralcem pokazal tvoje odlične fotografije s potepanj, svetovala, da se prijaviš na natečaj pri reviji *Photo France*, in res si se, in bil si izbran. Na spletu GuruShots si se pridružil nešteto izzivom in bil večkrat izbran kot »excellent«, a vendar si v odličnosti tvoje fotogra-

Agata. (foto: Igor Žužek)

fije bil preskromen. Kakšne muke so bile, da smo ti 2019 s Kulturnim društvom Sejalec umetnosti pripravili prvo samostojno foto razstavo v Jesharni, kjer si sicer s prijatelji prebil vsak petkov večer in popil vsakoletne božične konjake. Jah, na koncu pa ti – presrečen, zadovoljen, na nek način potešen, po drugi strani pa poln idej, z nabritim nasmehom, za naslednjo razstavo ob tvoji 60-letnici, novembra 2020, ki že čaka, da pricurrlja med nas iz tvojega kabineta.

Dragi Igor, v garderobi »sedmine« se nas je zbralo več kot peščica. Pomerjamo teh nekaj stotin tvojih različnih kož – le katera komu bolj pristoji? – nekaj jih bolj pristoji meni, druge žlahtno pristojajo mimobežniku.

Včeraj umrl poet je. Tvojo luč bomo poslali v nebo, tvoje obraze narisali na naše kože.

Hvala za ogenj.

Agata Trojar

Igor Žužek (26. 11. 1960–9. 11. 2020), Hvala za ogenj, nekrolog;
<https://www.youtube.com/watch?v=C9F1XCvmUJU>.

POLJUBIM TE DRUGIČ

Od zapestja do komolcev
bredem v intonaciji tvojega glasu
in
samo Bog še vstopi
tako svetleče sezut na ples
med na stežaj odprtimi okni.

Divje trave tam čez
trepetajo,
igrajo se
z žgočo sapo nemirnih stebelc
in
z vročimi dlanmi, kot da pestuješ prezeblega otroka,
nežno odplaknejo
zavozlane zgodbe izza drobovja.

Poljubim te ... drugič.

DOTIKANJE 3

Ta večer je mesto ogrnjeno v kamnito zloženko.
V hrustljavem vetru že nekaj časa ne čutim več kože na stegnih.
Sveže diham v tej stari temi.
Kot otrok sem, ki pritiska nos na izložbeno okno pekarnice,
njegove oči pa požirajo tisto čudovito razstavljeno presto.

Ljubim to božanje glasu.
Oprham se z njim med grižljaji nasmehov,
na drugačnem nebu med drugačnimi oblaki.
Nato ga pred mrazom stlačim v žep.

Labirinti tlakovanih poti do doma se zložijo.
Vesolje je radodarno.
In zgolj objela sva se.

ZA HEKUBO (*Igorjeva pesem*)

Teatru sem se zapisal že mlad.
Kaj hočem, vedu sem že takrat.
Za vsako ceno na odru stat.
Za Hekubo.

Najprej sem bil sam svoj gospod,
svobodni umetnik je bolj za sprot.
Pa, saj vsaka je prava pot.
Za Hekubo.

Nam je bla zadnja stvar
kakšen bo honorar.
Za Hekubo.
Edino kar velja,
da se dotakneš neba.
Za Hekubo.
Ta danost, da lahko
resnici zreš v oko
in z lepoto jo vsevdilj deliš,
je zaveza in dar
tistim, ki jim je mar.
Za Hekubo.

Ustvarjal sem kot sem največ lahko.
Kdaj zablestel, kdaj bil peto kolo,
kdaj z veseljem, kdaj z žalostjo.
Za Hekubo.

Gledališče nikdar ne umre,
kar ne velja za umetnike.
Se je ustavilo srce.
Za Hekubo

Potem pa nekaj dni
črn fertah visi
na pol droga.
Na odru stihe cefra
mlada kolegica,

ki me sploh ne pozna.
Par igralcev ždi
v obrekovalnici,
do dvorane gre le malokdo.
Saj ni bil več mlad,
a se j' mogu tok gnat?
Za Hekubo.
Ko v tišini kdaj oder se oglasi,
Rečete, da to le poka suh les.
Pa to ni nič res,
saj vsak večer
jaz hodim tja čez.
In z mano še marsikdo,
ki je šel v nebo.
Za He-ku-bo.

Boštjan Soklič

IGOR

Ne šteješ več let.
Solze si snel.
Devete sanje si odspal.

Zdrobljeno besedo si poslal bogovom
in truden si legel.
Zdaj se greješ pri odprtih vratih
kot Deseti brat.

A razlomil boš prag!
Odšel boš v bele palače.
Sledi metuljev so pred tabo.
Čakajo te deževne ladje
in tišina.